

Nd.

59. Frumvarp til laga

um ráðstafanir til þess að tryggja húsnæðislausu fólki húsnæði og um stóribúðaskatt.

Flm.: Sigfús Sigurhjartarson, Einar Olgeirsson, Sigurður Guðnason.

I. KAFLI

Ráðstafanir til þess að tryggja húsnæðislausu fólki húsnæði.

1. gr.

Bæjarstjórnnum og hreppsnefndum er heimilt að skylda fólk, sem býr í óhæfilega stóru húsnæði, til þess að láta af hendi nokkurn hluta þess til afnota fyrir þá, sem vantar húsnæði.

2. gr.

Nú ákveður bæjarstjórn eða hreppsnefnd að notfæra sér heimildina í 1. gr. hér að framan, og kjósa þær þá, hlutbundnum kosningum, nefnd, í kaupstöðum 5 manna, en í hreppsfélögum 3 manna, sem fer með vald bæjarstjórna og hreppsnefnda í þessum málum og annast framkvæmdir. Þessi nefnd úrskurðar allan ágreining, sem upp kann að rísa við framkvæmd I. kafla þessara laga. Úrskurðum hennar má þó skjóta til bæjarstjórna og hreppsnefnda, sem leggja fullnaðarúrskurð á deiluatríðið.

Þessi nefnd, sem nefnist húsnæðisnefnd, hefur fúgetavald til þess að framkvæma úrskurði sína. Verði slíkum úrskurðum áfrýjað til hæstaréttar, er skylt að fara með þá áfrýjun svo sem fyrir er mælt í 198. sbr. 199. gr. laga nr. 85 23. júní 1936, um meðferð einkamála í héraði.

3. gr.

Ef fólk býr ekki við meira húsnæði, mælt í fermetrum gólfs, en hér segir, er óheimilt að skylda það til þess að láta hluta þess af hendi:

Einhleypur maður yfir 16 ára, allt að	20 m ²
Hjón (barnlaus), allt að	30 —
Hjón með 1 barn innan 16 ára, allt að	35 —
Hjón með 2 börn innan 16 ára, allt að	45 —
Hjón með 3 börn innan 16 ára, allt að	50 —
Hjón með 4 börn innan 16 ára, allt að	55 —
Hjón með 5 börn innan 16 ára, allt að	65 —
Hjón með 6 börn innan 16 ára, allt að	65 —

Í gólfplatarmáli eru aðeins talin íbúðarherbergi.

4. gr.

Nú hefur húsnæði verið tekið til notkunar samkv. þessum lögum, og fer þá um ákvörðun á leiguupphæð og leigumála samkv. ákvæðum laga um húsaleigu, nr. 106 8. sept. 1941.

5. gr.

Bæjarstjórnir og hreppsnefndir geta sett húsnæðisnefndum nánari starfsreglur, ef þurfa þykir.

Hverjum manni eða konu eldri en 21 árs og yngri en 60 ára, með fullri heilsu, er skylt að gegna störfum í húsnæðisnefnd.

II. KAFLI

Um stóribúðaskatt.

6. gr.

Heimilt er bæjarstjórnnum og hreppsnefndum að leggja á stóribúðaskatt samkv. því, er segir í þessum kafla.

7. gr.

Þeir einstaklingar eða fjölskyldur, sem ekki búa í stærra húsnæði en segir í 3. gr. hér að framan, að viðbættum 25% af gólfplatarmáli, þar í talið eldhús, baðherbergi og gangar innan íbúðar, eru undanþegnir stóribúðaskatti samkvæmt lögum þessum.

Sá greiðir stóribúðaskatt, sem íbúð notar, hvort sem hann er eigandi eða leigir hana af öðrum.

8. gr.

Stóribúðaskattur miðast við gólfplöt íbúða, sem fram yfir er það, sem um getur í 7. gr. hér að framan, og skal árlega vera sem hér segir:

Af fyrstu 20 m ²	kr. 5.00 pr. m ²
Af næstu 20 m ²	— 20.00 — —
Af næstu 20 m ²	— 30.00 — —
Af næstu 20 m ²	— 50.00 — —
Þar fyrir ofan	kr. 75.00 pr. m ² .

9. gr.

Stóribúðaskattur skal lagður á í byrjun hvers ár, og skulu bæjarstjórnir eða hreppsnefndir leggja fram skrá yfir skattinn, almenningi til sýnis, ekki síðar en 1. febrúar ár hvert. Um það, hve langan tíma stóribúðaskattskrár skuli liggja frammi, um kærur yfir skattinum og úrskurði á þeim kærum fer samkv. lögum um tekju- og eignarskatt og reglugerð í sambandi við þau lög.

10. gr.

Nú ráðstafar gjaldþegn hluta af húsnæði sínu til húsnæðislauss fólks, eða bæjarstjórn eða hreppsnefnd notar sér heimild 1. gr. laga þessara, og skal þá stóribúðarskattur lækka eða falla niður, eftir því sem við á, frá og með 1. næsta mánaðar eftir að flutt hefur verið inn í þann hluta íbúðarinnar.

11. gr.

Stóribúðaskattur rennur í viðkomandi bæjar- eða hreppssjóð. Gjald dagar skattsins eru 12, síðasta virkan dag hvers mánaðar. Innheimta má stóribúðaskatt með lögtaki.

12. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Húsnæðisvandræðin, einkum í Reykjavík og í öðrum kaupstöðum landsins, hafa nú um langt skeið verið eitt erfiðasta viðfangsefnið. Hér í Reykjavík er ástandið með öllu óviðunandi, þrátt fyrir það, þótt mikið hafi verið byggt að undanfögnu. Á síðast liðnu sumri var safnað skýrslum um húsnæðislaust fólk í Reykjavík. Samkvæmt þeim skýrslum var húsvillt fólk sem hér segir:

Fjölskyldur alls	691
Börn á þeirra vegum	854
Einhleypingar	188
Húsvilltir einstaklingar að meðt. börnum og einhl.	2592

Þetta fólk hírðist á hinum margvíslegustu stöðum, í útihúsum, sumarhústöðum, í herbúðum, á hótelum og jafnvel í tjöldum. Það þarf engra frekari orða við til þess að öllum skiljist, hversu gersamlega óþolandi ástand þetta er.

Síðan í sumar virðist nokkuð hafa dregið úr húsnæðisskortinum, enda hefur mikið verið byggt. Þó er enn langt frá því, að þetta vandamál sé leyst, þannig að við sé hlítandi.

Á fundi bæjarráðs Reykjavíkur, sem haldinn var föstudaginn 4. des. s. l., voru húsnæðisvandræðin í Reykjavík til umræðu, þar eð bæjarstjórn hafði vísað til þess tillögum, er Sósíalístaflokkurinn og Alþýðuflokkurinn höfðu lagt þar fram, um hagnýtingu litt notaðs og ónotaðs húsnæðis og um skömmtun húsnæðis. Á þeim fundi upplýstist, að 120 manns hefðu nú leitað aðstoðar bæjarins um útvegum íbúða, án þess að fá úrlausn. Af þeim eru 40 fjölskyldur algerlega húsnæðislausar, og flestar af þeim tvístraðar. Sjö þessara fjölskyldna búa í búningsklefum ípróttavallarins. Þeir eru, svo sem kunnugt er, óvönduð skýli, eingöngu ætluð til notkunar að sumri til. Útveggir eru þannig, að bárujárn er klætt á grindina, og síðan þiljað með panel innan á grindina, og sér hver maður, að slíkt hús er engan veginn íbúðarfært yfir veturinn.

Það liggur nú fyrir að bæta úr húsnæðisvandræðum þessa fólks í Reykjavík fyrst og fremst. Það er eftirtektarvert, að þessir 120, sem enn eru húsnæðislausir, hafa ekki getað fengið húsnæði, þrátt fyrir ýmis ákvæði í gildandi húsaleigulögum, sem sett hafa verið til hjálpar húsvilltu fólki. Bráðabirgðalögin, sem gefin voru út í haust og heimiluðu leigunám sumarhústaða, hafa að visu bætt úr vandræðunum, en ekki leyst þau. Það liggur nú fyrir að útvega þessu húsvillta fólki húsnæði og það strax. Hér duga ekki neinar hollaleggingar um að byggja nýjar íbúðir, það er óhjákvæmilegt að gera ráðstafanir, sem koma hinum húsnæðislausu að gagni nú þegar. Tilgangur frv. þessa er einmitt sá að koma húsvilltu fólki að gagni strax með því að fá því til afnota hluta af íbúðum þeirra, er búa í óhæfilega stórum íbúðum. Bæringinn er nú sem stendur að byggja 48 íbúðir, sem búizt er við, að geti orðið tilbúna næstkomandi sumar, enn fremur er mikið af íbúðarhúsum í byggingu, svo að búast má við, að eitthvað af hinu húsvillta fólki geti fengið húspláss bráðlega aftur og þá flutt úr þeim íbúðum, sem það fengi samkv. þessu frv., ef að lögum yrði. Þess her þó að gæta, að margt af því fólki, sem ekki er beinlínis talið húsvillt og ekki er talið með í nýjustu tölum um húsnæðisvandræðin í Reykjavík, býr í íbúðum, sem ekki eru íbúðarhæfar, allt of köldum og heilsuspillandi kjöllurum og útihúsum. Meðal þessa fólks eru margir þeirra, sem fengu húsnæði í sumarhústöðunum í nágrenni Reykjavíkur í haust, því að margir sumarhústaðanna eru léleg sumarskýli, sem ekki er hægt að búa í yfir veturinn, þó að húsvillt fólk hafi þegið þá til íbúðar í neyð sinni. Með því að skammta húsnæði svipað því, sem gert er ráð fyrir í þessu frv., væri hægt að rýma verstu vistarverurnar, sem fólk hefur orðið að gera sér að góðu að búa í nú í húsnæðisvandræðunum.

Þó að hér hafi eingöngu verið rætt um Reykjavík og húsnæðisvandræðin þar, þá er þó vítað, að í ýmsum öðrum kaupstöðum og kaupúnum er hin mesta húsnæðis-

ekla, þó ekki sé hún eins óhærileg og hér í Reykjavík. Frv. þetta, ef að lögum yrði, mundi víða geta bætt alveg úr húsnæðisvandráðunum og jafnvel gert kleift að leggja niður íbúð í verstu vistarverunum, sem nú eru notaðar þar.

Frumvarp þetta er byggt á þeirri sanngirniskröfu, að sumum einstaklingum þjóðfélagsins verði ekki leyft að búa í óhóflega stóru húsnæði á sama tíma, sem aðrir þegar ráfa um á götunni, verða að leysa upp heimili sín eða sætta sig við að búa í íbúðum, sem ekki eru mönnum boðlegar eða sæmandi. Húsnæðiseklan er ein af orsökum stríðsástandsins, sem þjóðin á að mæta með sameiginlegum aðgerðum. Þjóðin má ekki láta það viðgangast, að húsnæðiseklan niðurlægi suma einstaklinga þjóðfélagsins meðan fjöldi manna býr við húsnæði, sem þeir hafa ekkert með að gera.

Vandræði hinna húsvilltu verða ekki leyst nema því aðeins, að farið verði inn á þær brautir, sem frv. þetta er á, þ. e. að taka húsnæði af þeim, sem mest hafa og óhóflegast, og afhenda það þeim húsnæðislausu og vinna jafnframt gegn því, að menn vilji búa við óhóflega mikið húsnæði, með stóribúðaskatti.

Flm. munu að sjálfsögðu fúsir að taka til athugunar allar breytingar til hins betra á þessu frv.

Hér fara á eftir skýringar við hinar einstöku greinar frv.

Um I. kafla.

Þessi kafla fjallar um skömmtun húsnæðis. Þessi kafla frv. gerir ráð fyrir því, að skömmtun húsnæðis sé aðeins heimild, sem sveitar- og bæjarfélög geti gripið til, ef þess yrði talin þörf. Húsvillt fólk hlýtur að sjálfsögðu að leita til viðkomandi bæjarstjórna eða hreppsnefnda, og þessir valdhafar eru því bezt dómberir um það, hvort þörf sé á því að skammta húsnæði. Það er auðvitað líka eðlilegast, að einmitt sá aðilinn, sem hinir húsvilltu leita til með vandræði sín, hafi vald til þess að gera þær ráðstafanir, sem nauðsynlegar eru til þess að hjálpa þeim, án þess að vera hindraðir af öðrum. Þar sem tekið yrði til heimilda þessa frv., ef að lögum yrði, mundi að sjálfsögðu verða byrjað á að taka af húsnæði þeirra, sem stærst hafa húsnæðið.

Um 1. og 2. gr.

Í þessum greinum er kveðið á um heimild bæjarstjórna og hreppsnefnda til að skammta húsnæði, ef þær telja þess þörf. Enn fremur er þar talað um, hvernig framkvæmdum skuli hagað. Það verður að teljast óhjákvæmilegt, að þær nefndir, sem falið yrði að sjá um framkvæmdir, séu kosnar af viðkomandi hreppsnefnd eða bæjarstjórn. Það er eina tryggingin fyrir því, að til starfans verði valdir hæfir og duglegir menn, enda er í lok 2. gr. ákvæði, sem gefur bæjarstjórnnum og hreppsnefndum vald til þess að hafa hönd í bagga með framkvæmdinni, bæði með hag hinna húsvilltu og þeirra, sem húsnæði er tekið af, fyrir augum.

Um 3. gr.

Það er nauðsynlegt að ákveða, hve mikið húspláss megi teljast forsvaranlegt, að fólk hafi. Flutningsmenn væru þó fúsir til þess að taka til athugunar breytingartillögu um endurbætur á þessum stiga. Það getur líka verið mikið álitamál, hvað rétt sé í þessu efni.

Um 4. gr.

Það virðist ástæðulaust að gera þessi mál flóknari en nauðsyn krefur. Þess vegna er talið rétt að halla sér að ákvæðum húsaleigulaga um ákvörðun leigu-upphæðar og leigumála eftir húsnæði, sem tekið væri handa húsvilltu fólki.

Í þessu sambandi vilja flutningsmenn benda á, að það væri ef til vill bezt, að sama nefndin hefði með höndum framkvæmd þessa frv., ef að lögum yrði, og húsaleigulaga, en þó því aðeins, að skipun húsaleigunefndanna yrði breytt

frá því, sem nú er, í það horf, sem gert er ráð fyrir í 2. gr. þessa frv., að þær verði kosnar af viðkomandi bæjarstjórn eða hreppsnefnd.

Um 5. gr.

Það getur verið þægilegt að setja nefndum þeim, er framkvæma eiga þessi lög, nánari starfsreglur, einkum til þess að fyrirbyggja óþarfa ágang á þá, sem búa í stóru húsnæði.

Um II. kafla.

Þessi kafli fjallar um stóribúðaskatt. Tilgangur stóribúðaskattsins er að vinna á móti því, að menn búi í stærra húsnæði en þeir hafa þörf fyrir. Þeir menn, sem vilja endilega búa við stærra húsnæði en þeir hafa þörf fyrir, verða þá að sætta sig við að greiða sérstakan skatt af því húsnæði, sem þeir hafa umfram það, sem nauðsynlegt getur talizt.

Um 6. gr.

Stóribúðaskatturinn er aðeins heimild, sem bæjarstjórnir þurfa ekki að innheimta nema þær telji þörf á að vinna gegn því, að menn búi í stórum íbúðum. Í sumum bæjarfélögum og sveitarfélögum er ef til vill ekki ástæða fyrir hendi til þess að framkvæma stóribúðaskattinn.

Um 7. gr.

Greinin þarf engra skýringa við.

Um 8. gr.

Í þessari gr. er skattstiginn. Um þennan stiga gildir sama og sagt er um 3. gr., að það er auðvitað álitamál, hvernig hann á að vera. Flutningsmenn taka feginsamlega öllum breytingum, sem horfa til hins betra.

Um 9. gr.

Þarf ekki skýringa við.

Um 10. gr.

Tilgangur stóribúðaskattsins felur það í sér, að honum sé létt af jafnskjótt og skattgreiðandi hefur minnkað við sig húspláss.

Um 11. gr.

Allar framkvæmdir skv. þessu frv. eru faldar bæjarstjórnnum og hreppsnefndum. Verði frv. að lögum, er nauðsynlegt, að bæjarstjórnir og hreppsnefndir hafi sem mesta hvöt til þess að notfæra sér heimildir þess, og því þykir rétt, að stóribúðaskatturinn renni í viðkomandi bæjar- eða hreppssjóð.

Um 12. gr.

Þarf ekki skýringa við.

Frumvarp þetta er hugsað sem bráðabirgðaráðstöfun aðeins, til þess að bæta úr húsnæðisþörfinni þegar í stað. Þess er því vænzt, að þessu máli verði vel tekið af þingmönnum og að það fái fljóta afgreiðslu.